

Huzurevinde Kalan Yaşlıların Hayata Bakış Açıkları ve Gelecekle İlgili Beklentileri

• Yrd. Doç. Dr. Feyyaz KARACA*

Öz

Araştırmanın Amacı: Denizli il merkezinde devlete bağlı huzurevinde kalan kimsesiz ve yardıma muhtaç yaşlıların mevcut durumlarını, hayata bakış açılarını ve gelecekle ilgili beklentilerini ortaya koymaktır.

Yöntem: Durum saptamasına yönelik tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan bu çalışma bir alan araştırması olup yarı yapılandırılmış görüşme (mülakat) tekniği uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma için gerekli veriler, Denizli Huzurevinde kalan 35 yaşlı katılımcıya gönüllü olarak uygulanan yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak toplanmıştır.

Sonuç: Denizli huzurevinde kalan yaşlıların temel ihtiyaçlarının kurum tarafından yeteri kadar karşılanmasına rağmen, yaşlıların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının toplum tarafından yeterince karşılanmadığı ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular rol bırakma teorisi ile ilişki kesme teorilerini genel olarak desteklerken, etkinlik teorisini de kısmen desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Huzurevi, yaşlılık, yaşlılıkla ilgili teoriler, yaşlı psikolojisi ve yaşlı beklentileri.

Abstract

Outlook on Life and Future Expectations of Elderly People Living in Nursing Home

Objectives of the study: The aim of this study is; to reveal current situations, outlook on life and future expectations of elderly people living in Denizli city state nursing home.

Methods: A descriptive cross-sectional study was designed based on a qualitative field research. For data collection semi-structured face to face interviews techniques were applied to 35 elderly volunteers living in the state nursing home.

Conclusion: In conclusion, while the nursing home had successfully satisfied the basic needs of the elderly based on its institutional mission, the social environment had significant shortcomings in fulfilling the expectations of the elderly. The results of this research generally support the role exit theory and the disengagement theory but partially support the activity theory.

Key Words: Nursing home, elderly, age-related theories, psychology of elderly.

(*) Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

1. GİRİŞ

Yaşam sürecinin son evresi olarak kabul edilen yaşlılık kendi içinde farklı özelliklere sahip çeşitli alt grupları barındırdığı için değişik biçimlerde tanımlanmaktadır. Örneğin, yaşlılık yetişkinliğin bir uzantısı olarak yaşam süresinin ileriki döneminde fiziksel ve ruhsal değişmelerin görüldüğü bir evre olarak kabul edilmektedir. Başka bir tanımda, “her canlı için intrauterin hayatta başlayıp ölüme kadar devam eden kaçınılmaz ve geri dönülmez bir süreçtir” (Demirsoy ve Bozcuk, 1997:1-6). Bir başka tanımda, “bir kişinin iş veriminin azalmasına, dengesinin kaybolmasına, sağlığının bozulmasına yol açan vücudun yapısal yıkım ve harabiyetine neden olan değişikliklerin yaşandığı yaşam sürecidir” (Seviğ, 1992: 149-151).

Yaşlılığı ele alan yayınlar incelendiğinde, araştırmacıların yaşlılığın çeşitli özelliklerini temel alarak fizyolojik yaşlılık, ekonomik (yasal) yaşlılık, psikolojik yaşlılık, sosyal yaşlılık, toplumsal yaşlılık, biyolojik yaşlılık, kronolojik yaşlılık gibi sınıflara ayırdıkları görülmektedir (Yardımcı, 1995; Durgun, 1999; Güler, 1997). Kronolojik yaşlılık temelinde Dünya Sağlık Örgütü (DSO) yaşlılık dönemini 65 yaş ve üzeri olarak kabul etmekle birlikte, yaşlı nüfus oranı düşük (%4-7) olan ülkelerde bu sınır 60 yaşına kadar düşmektedir (Emiroğlu, 1992). Gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde yaşlanma her geçen gün önemi artan bir gerçekliktir (Fortinash ve Holoday-Worret, 1999; Onat, 2002; Tatar, 2002). Günümüzde hızlı nüfus artışındaki azalma eğilimi ve ortalama yaşam beklentisinin yükselmesi genel nüfus içindeki yaşlı nüfus oranının artmasına neden olmakta, bu da dünyamızı giderek demografik yaşlanma sürecine sokmaktadır. “1998 yılında dünya genelinde ilk defa yaşlı bireylerin oranı çocukların oranını geçmiştir” (Gökçe-Kutsal, 2006: 36). Bugün dünya nüfusunun %10'nunu 65 ve daha yukarı yaşlardaki bireyler oluşturmaktadır (DPT, 2006: 6). Yapılan tahminle-

re göre 2020 yılında dünya nüfusunun 7.5 milyara, altmış yaş ve üstü nüfus grubunun 1 milyara ulaşacağı beklenmektedir (Gutman, 2005). Maggi ve Steel'e (1996) göre dünya genelinde ise her geçen ay 800 bin kişi yaşlılığa adım atmaktadır.

Ülkemiz açısından olaya bakıldığında 1990'lara kadar %5'in altında olan yaşlı nüfus oranı son on beş yılda ciddi bir artış eğilimine girmiş gözükmektedir. Altmış beş yaş ve üzeri ülke nüfusunun 1990 yılındaki nüfus sayımında 2.419.20 bunun genel nüfusa oranı ise %4.3'dür (DİE, 1995), 2000'de 3.621.000'e (DİE, 2003; HÜNEE, 2005), 2004'te 4.5 milyona yükselmiştir (Erdil, 2004: 79). Ülkemiz nüfusu hakkında 2003 yılında yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmasının (TNSA, 2004: 11) sonuçlarına göre yaşlı nüfusun toplamı yaklaşık 5 milyon civarındadır, bunun tüm nüfus grupları içindeki oranı ise %6.9'dur. Ülkemizin toplam yaşlı nüfusunun sayısı dünyadaki birçok ülkenin toplam nüfusundan daha fazladır.

Teknolojinin insan yaşamına sağladığı kolaylıklar, tıptaki gelişmeler, sağlığı koruma ve sürdürmedeki bilinçlenme, beklenen ortalama yaşam süresini uzatarak toplumlardaki yaşlı nüfus oranını artırmıştır (HÜNEE, 1998; Onat, 2002; Tatar, 2002). Yaşlı nüfustaki hızlı artış beraberinde uzun yaşamın getirdiği yalnızlık, yoksulluk, özürsüzlük, kronik hastalıklar, bakım ve destek gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu da yaşlı sorunu ve yaşlılık hizmetlerinin tüm yönleriyle yeniden ele alınması gereğini öne çıkarmıştır (Gökçe-Kutsal, 2007).

Günümüzde ülkemizin sosyo-ekonomik yapısında görülen hızlı değişim, sosyo-kültürel yapısının da değişmesine yol açarak, ailenin işlevi ve yaşam tarzında da önemli değişimler meydana getirmiştir. Bu süreçte yaşlının aile içindeki yeri, önemi, gücü ve otoritesi önemli ölçüde azalmıştır (Danış, 2007; Ergün vd., 2003). Özellikle sosyal güvenlik kapsamına dahil olmayan, maddi güvenceden yoksun, yoksul ve kimsesiz yaşlıların bakım

sorunu geleneksel üretim ilişkilerinin değişmesine paralel olarak geleneksel yardım anlayışını aşmıştır. Ayrıca maddi durumları iyi olmalarına karşın ilerlemiş yaşları dolayısıyla sakin bir yaşamın özlemine duyan, çevresindekilere ve diğer yakınlarına her hangi bir konuda yük olmak istemeyen bireylerin de dinlenebilecekleri çeşitli kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece toplum artık yoksul ve kimsesiz yaşlıya bakmayı bir yük olarak görerek bu görevi devlete havale etmekte çünkü toplumsal değişimle birlikte geleneksel değerler sistemi ve buna bağlı olarak yaşlıyı korumaya ilişkin toplum kültürü de önemli ölçüde zayıflamıştır (Gitmez, 2000). Bu durumda yoksula, düşküne, kimsesiz yaşlıya yardımı öngören geleneksel değerlerin ve kurumların yerini, yeni değerler ve kurumlar almaktadır. Günümüzde yaşlılara verilen sosyal hizmetler 1983 yılında yürürlüğe giren 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) yasası kapsamında belirtilmiştir. Sosyal ve ekonomik bakımdan yoksunluk içinde olup korumaya, bakıma, yardıma muhtaç yaşlılara devletin denetim ve gözetiminde, halkın gönüllü katkı ve katılımı da sağlanarak bir bütünlük içinde hizmet sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, muhtaç yaşlı kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak için huzurevleri kurulmaya başlanmış ve yaşlı dayanışma merkezi, evde yaşlıya yardım projesi, ihtiyarlık maaşı gibi hizmetlerde uygulanmaya konulmuştur.

Ülkemizde daha önceden yaşlılarla ilgili yapılan çalışmalarda önemli bulgulara ulaşılmıştır. Bu konuda kişinin özellikleri ve sosyal uyumu konusunda yapılan önceki çalışmalarda yaşlının eğitim durumu, gelir düzeyi, sağlık durumu, mesleği, sosyal katılımı ve yaşlılığa karşı tutumları onların huzurevinde kalırken sosyal uyumlarını belirleyen önemli faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Emiroğlu (1995) Ankara'da güçsüzler yurdu ve huzurevinde yaşayan 120 yaşlıya yönelik yaptığı çalışmada yaşlıların sosyal uyumları ile

eğitim düzeyleri arasında olumlu ilişkiler bulmuştur. Yaşlıların görece olarak öğrenim düzeyleri arttıkça onların çevreye uyum seviyelerinin de yükseldiği ortaya çıkmıştır. Karacaoğlu ve Karakaya (2004) tarafından Ankara il merkezinde yaşayan 65 yaş ve üzeri 1300 örneklem üzerinde yapılan başka bir çalışmada da okur yazar olmayan grupta kendini yaşlı hissedenlerin oranı %82.7'ye çıkarken eğitim düzeyi yükseldikçe bu oran giderek azalmış ve yükseköğretim mezunları arasında %26.7'ye kadar düşmektedir.

Yapılan çeşitli çalışmalarda yaşlıların gelirleri ile sosyal uyumları arasında doğru bir ilişkinin olduğu ortaya konulmuştur. Kişi yaşlandıkça sağlığıyla ilgili harcamaları ve bakım masrafları da giderek artmaktadır. Eğer kişinin sosyal güvencesi varsa, gelir düzeyi sağlıklı ve rahat yaşamasını sağlayabilecek düzeydeyse yaşam doyumu yükseliyor, sosyal katılımı artıyor ve böylece de sosyal uyumu da yükseliyor. Görgün-Baran (2005) 60 yaş ve üzeri 1268 yaşlı üzerinde yaptığı çalışmada sosyoekonomik düzey (SED) yükseldikçe yaşlının sürekli sağlık sorununun azaldığı gözükmektedir. Diğer taraftan SED yükseldikçe kitap ve dergi okuyabilme düzeyleri ile kendilerini mutlu ve güvende hissetme oranının yükseldiği ortaya çıkmaktadır (Görgün-Baran, 2005: 263-264).

Sağlık durumu da yaşlının hayatının her yönünü etkilemektedir. Özellikle sağlık durumunun yaşlının yaşama bakış açısını ve sosyal uyumunu etkilediği varsayılır. Bu konuda Emiroğlu'nun (1995) yaptığı çalışmada kendini sağlıklı hisseden yaşlının çevresine daha iyi uyum sağladığını ortaya koymuştur. Diğer taraftan yaşlıların çocukları ve özellikle arkadaşları tarafından ziyaret edilmesi ya da onları ziyaret etmesi yaşlıların uyumlarını genellikle olumlu etkilemektedir (Emiroğlu, 1995). Başka bir çalışmada çocuklarıyla birlikte yaşamaktan memnun olan yaşlıların oranı çok yüksek çıkarırken, aile yaşamını tatmin edici bulanların

oranı da bulmayanlara göre daha yüksek çıkmaktadır (Görgün-Baran, 2005:243-244).

Yaşlıların yaşlılığa karşı tutumu, özellikle emeklilik yıllarında, aile ve toplum içinde saygınlığı yitirdiğini ve işe yaramadığını düşünmekte, yeni konumuna uyum sağlayamadığı için davranış değişikliği göstermekte, sonuçta da ruhsal sorunlar yaşamaktadır (Büyükcoşkun, 1990). Emekli olduktan sonra bir kenara çekilip oturanlar birkaç sene içinde ölmelerine rağmen, fikri ve bedeni aktivitelerini devam ettirenler daha fazla yaşamakta, dinçliklerini korumakta ve hastalıklara karşı daha fazla dayanıklı olmaktadır (Büyükcoşkun, 1990). Üretken olmayan bir yaşamın yaşlıda pişmanlık ve umutsuzluk yarattığı gibi onlarda ölüm korkusunu da artırmaktadır (Rappoport 1972'den Kılıççı 1988: 44). Bilir'in (2004: 25) Ankara Altındağ'da yaşlılar üzerinde yaptığı bir araştırmada da erkek yaşlıların %20'sinin, kadınların ise %13'ünün yaşlılığı iyi bir şey olarak ifade ederken, erkek ve kadınların büyük çoğunluğunun yaşlılığı hastalık, kötü bir şey ve ölüm olarak nitelediklerini ortaya çıkarmıştır.

Yaşlılık bireyin toplumdaki rolü ve ilişkilerinde önemli değişmelerin meydana geldiği, fiziksel ve zihinsel yeteneklerdeki kayıpların yaşandığı bir dönemdir. Bu durum yaşlı bireylerin kendini kabulü ve benlik saygısının düşmesine yol açarak, onların bağımlılık ve yetersizlik duygusu geliştirmelerine yol açmaktadır.

Yaşlılıkla İlgili Bazı Kuramsal Yaklaşımlar

Etkinlik (aktivite) teorisi kişiler yaşlandıkça aktivitelerini sürdürdükleri ölçüde mutlu olduklarını ileri sürer (Hooyman ve Kiyak, 1999: 232). Bu konuda aktif olan yaşlıların aktif olmayan yaşlılara göre daha iyi uyum sağladıkları ve daha çok mutlu olduklarını gösteren çalışmalar da vardır (Kelly vd., 1987). Bireyin yaşam doyumunun etkinlikleriyle ilişkili olduğuna dayanan etkinlik teorisi, mutluluğun bireyin kendi etkinliklerinden kaynaklandığını

kabul eder. Yaşlı bireyin yaşamdaki etkinliğinin giderek azaldığı kabul edilmekle birlikte, yaşlı kişilerin psikolojik ve sosyal gereksinimleri orta yaşlılarla aynıdır. Bu bağlamda yaşlılığı belirleyen toplumsal etkileşim azlığı toplumun yaşlı bireyden elini çekmesinin bir sonucudur (Onur, 1997: 307).

Rol bırakma teorisine göre yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan rol kayıpları bireyin ailesine, mesleğine ve topluma ait oluşluğunu negatif yönde etkiler. Yaşlıdan beklenenler de yaşlıları "rolsüzlük" rollerine, toplumsal yönden kaybolan statülerine uyum sağlamayı güdülemez (Şahin, 2000).

İlişki kesme teorisine göre yaşlılık, toplumdaki yavaş yavaş geri çekilme süreci olarak görülmektedir. Yaşlıların fiziksel etkinlikleri azalırken toplumsal olarak da bir uzaklaşma yaşar ve kendi iç dünyalarına çekilirler. Edilgen oldukları için yeni roller yüklenmezler ve daha da yalnızlığa gömülürler. Bunu doğal olarak kendileri isterler. Bu durum rollerin kaybı ya da azalmasıyla ilgili olup, bireyi toplumsal açıdan yararlı kılan olanakları da giderek azaltır (Fortinash ve Holoday-Worret, 1999; Savaşır, 1999).

Toplumsal değişim teorisine göre ise gelişen toplumdaki yaşlıların yapabildikleri ile teknolojik gelişim hızı ve olanakları aynı seviyede değildir. Bu değişim hızına yetişemeyen ya da beklentileri karşılayamayan yaşlı birey de zaman zaman modası geçmiş bulunmaktadır. Bu durumda yaşlı bireyin güvenlik, saygı, sevgi, ait olma ve tanınma gibi ihtiyaçlarını zora sokmaktadır (Feldman, 1985; Onur, 1991; Ryan, 1999; Stuart ve Sanden, 1987; Zanden 1998).

Araştırmanın Amacı: Denizli il merkezinde devlete bağlı huzurevinde kalan kimsesiz ve yardıma muhtaç yaşlıların mevcut durumlarını, hayata bakış açılarını ve gelecekle ilgili beklentilerini ortaya koymak ve çıkan sonuçların daha önceden yaşlılık konusunda geliştirilen bazı kuramlara uygunlu-

ğunu test etmektir. Sonra da elde edilen bulguları bu konuda görevli kurum ve kuruluşlara aktararak onların hizmetlerinin geliştirilmesine ve hizmet modellerinin oluşturulmasına katkı sağlamaktır.

2. YÖNTEM

Durum saptamasına yönelik tanımlayıcı ve keşifsel olarak planlanan bu çalışma bir alan araştırması olup yarı yapılandırılmış görüşme (mülakat) tekniği uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Denizli il merkezindeki Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna (SHÇEK) bağlı Devlet Huzurevinde yaşayan 63 yaşlı ve bakıma muhtaç insan oluşturmaktadır. Araştırma için örneklem seçilmemiş burada kalan 63 yaşlının hepsine ulaşılması planlanmıştır. Ancak bu 63 kişi arasından 35 tanesi araştırmaya katılmış, geri kalan 28'i ise çeşitli sağlık sorunları, izinde olmaları ve gönüllü olarak katılmak istemedikleri için kapsam dışında tutulmuştur. Sonuç olarak da araştırmaya katılım oranı %56 olarak gerçekleşmiştir. Veri toplamak için 25 sorudan oluşan bir görüşme formu oluşturulmuştur. Bu formda katılımcılara ilk önce sosyodemografik bilgilere yönelik sorular, sonrasında geçmiş yaşantılarıyla ilgili sorular, devamında huzurevindeki yaşamlarına yönelik sorular, en sonda da bundan sonraki hayatla ilgili beklentilerine yönelik sorular sorulmuştur. Araştırma verileri 2007 yılı Nisan-Mayıs ayları içinde toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü'nden ve huzurevi idaresinden yazılı izin alınmıştır. Görüşme yapılacak kişilerle görüşülmenden önce araştırmanın içeriği hakkında kendilerine gerekli bilgiler verilerek gönüllü olarak araştırmaya katılmaları sağlanmıştır. Gönüllü olmayanlar ise kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırmaya katılan yaşlıların ilk önce sosyodemografik özellikleriyle ilgili veriler frekans ve yüzdelik oranlar şeklinde tablolaştırılarak analiz edilmiştir. Daha sonra da burada kalan yaşlıların kurumla ilgili görüşleri, hayata

bakış açıları ve gelecekle ilgili beklentileri derinlemesine ve ayrıntılı olarak betimleyici bir yaklaşımla analiz edilmiş, ortaya çıkan sonuçlar ortak ve benzer eğilimler temel alınarak yüzdelik oranlar şeklinde tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Denizli Huzurevinde kalan 63 yaşlıdan araştırmaya katılmayı kabul eden 35 yaşlının sosyodemografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum, meslek, eğitim durumu, gelir, sosyal güvence ve ne kadar süre bu kurumda yaşadığına) dair verilerin analizinde ortaya çıkan sonuçlar Tablo 1'de gösterilmektedir. Huzurevinde kalan yaşlıların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında zaman, kadınlar toplam nüfusun %40'ını oluştururken erkeklerde %60'ını oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 60 ile 83 yaşları arasında değişmektedir. Ortalama yaş 71.1 iken ortanca yaşta 75'dir. Bunların genel yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında ise 60-64 yaş ve 70-74 yaş gruplarının her biri %11.4 ile en küçük grubu oluşturmaktadır. En büyük grup ise %31.4 ile 80 ve üzeri yaş grubudur. Cinsiyete göre yaş dağılımında ise kadınların %35.7 ile 75-79 yaş grubunda yoğunlaşırken erkeklerde %38 ile 80 ve üzeri yaş gruplarında yoğunlaşmaktadır. Kadınlar ile erkekler arasında en büyük farklılık ise kadınların %21'i 60-64 yaş grubunda iken erkeklerin ise yalnızca %4.1'i bu gruba girmektedir.

Medeni durumlarına bakıldığında katılımcıların %54.3 dul olduklarını söylerken, %5.7'si ise evli olduklarını ifade etmişlerdir. Dul olanların cinsiyete göre dağılımı bakıldığında kadınların %71.4'ü, erkeklerinde %49'unun en yüksek oranda bu gruba girdiği görülmektedir. Evli olanların oranı her iki cins içinde en küçük grubu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan yaşlıların mesleklerle göre dağılımına bakıldığında ev hanımı olanların oranı %34.3 ile ilk sırada yer alırken, çiftçi ve çoban olanların oranı ise %25.7 ile ikinci sırada

Tablo 1. Denizli Huzurevinde Kalan Yaşlıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı (35)	%	Sayı (14)	%	Sayı (21)	%
Cinsiyet						
Kadın	14	40.0	14	40.0	-	-
Erkek	21	60.0	-	-	21	60.0

Yaş Grubu						
60-64	4	11.4	3	21.4	1	4.1
65-69	8	22.8	2	14.2	6	28.5
70-74	4	11.4	-	-	4	19.0
75-79	7	20.0	5	35.7	2	9.5
80 ve Üzeri	11	31.4	3	21.4	8	38.0
Bilinmeyen	1	2.8	1	7.1	-	-

Medeni Durumları						
Evli	2	5.7	1	7.1	1	4.8
Bekar	9	25.7	3	21.4	6	28.6
Boşanmış	5	14.3	-	-	5	23.8
Dul	19	54.3	10	71.4	9	42.9

Meslekler						
Ev Hanımı	12	34.3	12	85.7	-	-
Çiftçi ve Çoban	9	25.7	-	-	9	42.9
İşçi	5	14.3	1	7.1	4	19.0
Makinist	1	2.9	-	-	1	4.8
Balıkçı	1	2.9	-	-	1	4.8
Ticaret	1	2.9	-	-	1	4.8
Serbest Meslek	5	14.3	-	-	5	23.8
Mesleği Olmayan	1	2.9	1	7.1	-	-

Eğitim Durumları						
Okur Yazar Değil	20	57.1	10	71.4	10	47.6
İlk Okul Terk	1	2.9	-	-	1	4.8
İlk Okul Mezunu	10	28.6	3	21.4	7	33.3
Orta Okul Mezunu	4	11.4	1	7.1	3	14.3

Gelir Durumları						
Hiç Yok	10	28.6	4	28.6	6	28.6
Yaşlılık ve Sakat Maaşı	11	31.4	2	14.3	9	42.9
Emeklilik Maaşı	12	34.3	7	50.0	5	23.8
Kira Gelirleri	1	2.9	1	7.1	-	-
Akraba Yardımları	1	2.9	-	-	1	4.8

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı (35)	%	Sayı (14)	%	Sayı (21)	%
Sosyal Güvence						
Hiç Yok	23	65.7	8	57.1	16	71.4
Emekli Sandığı	3	8.6	2	14.3	1	4.8
SSK	6	17.1	2	14.3	4	19.0
BAĞKUR	3	8.6	2	14.3	1	4.8

Huzurevinde Kalma Süresi						
1 Yıldan Az	2	5.7	1	7.1	1	4.8
1-5 Yıl	25	71.4	9	64.3	16	76.2
6-10 Yıl	7	20.0	3	21.4	4	19.0
Hatırlamıyor	1	2.9	1	7.1	-	-

Huzurevine Gelmeden Önce Yaşanılan Yer						
Kendi Evlerinde	23	65.7	11	78.6	12	57.1
Çocuklarının Yanında	4	11.4	2	14.3	2	9.5
Kardeşlerinin Yanında	2	5.7	1	7.1	1	4.8
Otel ve Pansiyonda	2	5.7	-	-	2	9.5
Diğer	4	11.4	-	-	4	19.0

Sahip Olunan Çocuk						
Çocuk Yok	8	22.9	3	21.4	5	23.8
Tek Çocuk	9	25.7	4	28.6	5	23.8
2 Çocuk	3	8.6	1	7.1	2	9.5
3 Çocuk	6	17.1	3	21.4	3	14.3
4 ve Daha Fazla	9	25.7	3	21.4	6	28.6

Çocuklarıyla Görüşme Sıklığı						
Hiç Bir Zaman	14	40.0	5	35.7	9	42.9
Yılda Bir	6	17.1	3	21.4	3	14.3
Ara Sıra	8	22.9	2	14.3	6	28.6
Ayda Bir	1	2.9	1	7.1	-	-
Haftada Bir	3	8.6	2	14.3	1	4.8
Her Zaman	3	8.6	1	7.1	2	9.5

Birlikte Yaşayabilecek Akraba						
Var	16	45.7	5	35.7	11	52.4
Yok	19	54.3	9	64.3	10	47.6

Not: Bazı yüzdelik oranların toplamda % 100'e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

yer almaktadır. Cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınlar arasında ev hanımlığı %85.7 iken, erkekler arasında da çiftçi ve çoban olma %42.9 ile diğer meslekler arasında büyük farkla önde görülmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında okur yazar olmama katılımcılar arasında %57.1 ile en yüksek paya sahipken gerisinden ilk okul ve orta okul mezunları gelmektedir. Okur yazar olmama oranı kadınlarda %71.4 iken, erkeklerde bu oran %47.6'ya düşmektedir.

Gelir durumlarına göre dağılıma bakıldığında katılımcılar arasında hiç geliri olmayan %28.6, yaşlılık ve sakat maaşı alanlar ise %31.4'dür. Bu yaşlılık ve sakat maaşı alanlar hiç geliri olmayan gruba dahil edildiğinde ise toplam oran %60'ı bulmaktadır. Bu toplam oran erkeklerde %71.5 iken kadınlarda %42.9 düzeyinde görülmektedir. Tüm katılımcılar arasında emekli maaşı olanların oranı ise %34.3'tür. Bunun cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların %50'si emekli maaşı alırken, erkeklerin sadece %23.8'i bu emekli maaşına sahip olduğu görülmektedir. Burada kalan yaşlılar arasında bir gelire sahip olan kadınların oranı oldukça yüksek görünürken, erkekler arasında da bir gelire sahip olmama durumu çok yüksek oranda görülmektedir.

Denizli Huzurevinde kalan yaşlıların %34.3'ünün Emekli Sandığı, SSK ve BAĞKUR gibi bir sosyal güvenceye sahipken. %65.7'si her hangi bir sosyal güvenceye sahip olmadığı görülmektedir. Cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların %43.9'nun bir sosyal güvencesi varken, erkeklerde bu oran %28.6'dır. Huzurevinde kalma sürelerine bakıldığında genel olarak 1-5 yıl arasında kalan yaşlıların oranı %71.4 ile en yüksek orana sahipken, 1 yıldan az kalanların oranı ise % 5.7 ile en düşük düzeyde görülmektedir. Kalma süreleri açısından cinsiyete göre dağılımda genel yapıdaki dağılıma paralellik göstermektedir. Huzurevine gelmeden önce yaşlıların %65.7'si kendi evlerinde kalırken, %11.4'ü çocuklarının yanında kalmışlar. Cinsiyete göre da-

ğılıma bakıldığında kadınların %78.6'sı erkeklerin de %57.1'i kendi evinde kalırken, her iki grup içinde kardeşlerin yanında kalma oranı sırayla %7.1 ve %4.8 ile en düşük seviyede görülmektedir.

Denizli Huzurevinde araştırmaya katılan yaşlıların sahip oldukları çocuk sayısına göre dağılımına bakıldığında genelde hem tek çocuk sahibi olan hem de 4 ve daha çok çocuk sahibi olan gruplar %25.7 ile en yüksek orana sahipken, 2 çocuk sahibi olan grup ise %8.6 ile en küçük orana sahip görülmektedir. Kadınlar arasında tek çocuk sahibi olanlar ve erkekler arasında da 4 ve daha fazla çocuk sahibi olan her iki grupta da %28.6 ile diğer bütün grupların önünde yer almaktadır. Çocuklarıyla görüşme sıklığı konusunda yaşlıların genelde %40'ı hiç ziyaret edilmezken, haftada bir ve her zaman ziyaret edilen her iki grupta %8.6 ile en küçük grubu oluşturmaktadır. Cinsiyete göre dağılımına bakıldığında kadınların % 35.7'si, erkeklerin de %42.9'u hiç ziyaret edilmemektedir. Diğer taraftan, kadınların %7.1'i ayda bir ziyaret ediliyorken, erkekler arasında ayda bir ziyaret edilen kimse bulunmamaktadır. Birlikte kalınabilecek akraba konusunda yaşlıların %54.3 hiç yok derken, %45.7'isi var demektedir. Kadınların %64.3'ü, erkeklerin de %47.6'sı birlikte yaşayabileceği kimsesi olmadığını bildirmişlerdir.

İmkani olsa şu anda nerede yaşamak istediği sorulduğunda, burada kalan 35 yaşlının yaklaşık %51'i (18 kişi) kendi evimde kalmak isterdim derken, diğer %26'sı (9 kişi) ise yine huzurevinde kalmak isterdim diye cevaplandırmışlardır. Katılımcıların %6'sı (2 kişi, ikisi de erkek) memleketimde kalırdım derken, diğer %6'sı da başka bir şansı olmadığını söylemektedir. Çocuklarımla birlikte kalmak isterdim diyen ise sadece %3 (1 kişi) iken, cevap vermeyenlerin oranı ise %9 (3 kişi) olarak görülmektedir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında kadınların %64'ü (9 kişi), erkeklerin %43'ü(9 kişi) kendi evlerinde

Tablo 2. Yaşlıların Şuan Nerede Yaşamak İstedığı

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kendi evimde	18	51	9	64	9	43
Yine burada	9	26	1	7	8	38
Memleketimde	2	6	0	--	2	10
Başka şansım yok	2	6	1	7	1	05
Çocukların yanında	1	3	1	7	0	--
Cevap yok	3	9	2	14	1	05
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdeler oranların toplamda % 100'e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

kalmak istediklerini belirtmişlerdir. Erkeklerin %38'i (8 kişi) yine burada kalırdım derken, kadınların sadece %7'si (1 kişi) yine burada kalırdım diye cevap vermiştir. Diğer taraftan erkeklerin %10'u (2 kişi) memleketinde yaşamak isterken, kadınlar arasında böyle bir istek görülmemektedir. Kadınların %3'ü (1 kişi) çocukların yanında yaşamak isterken, erkekler arasında çocuklarının yanında yaşamak isteyen yoktur.

Huzurevini tercih etme nedeni sorulduğunda, burada kalan yaşlıların %63'ü (22 kişi) mecburiyetten, %17'side (6 kişi) kendi istekleriyle buraya geldiklerini belirtmişlerdir. Daha sonra ise %11'i (4 kişi) çocukların tavsiyesi üzerine ve %6'sı da (2 kişi) sağlık ve çocukların ilgisizliği yüzünden burayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında kadınların %43'ü, erkeklerin

Tablo 3. Yaşlıların Huzurevini Neden Tercih Ettiği

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mecburiyetten	22	63	6	43	16	76
Kendi isteğiyle	6	17	2	14	4	19
Çocukların tavsiyesi üzerine	4	11	4	29	0	--
Sağlık ve çocukların ilgisizliği yüzünden	2	6	2	14	0	--
Yanıt yok	1	3	0	--	1	5
Toplam	35		14		21	

de %76'sı mecburiyetten burada bulduklarını söylemişlerdir. Çocukları tarafından ya da onların tavsiyesi ile geldiklerini söyleyen kadınların oranı %29 iken, erkekler arasında bu yolla buraya gelen kimse bulunmamaktadır.

Boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri konusundaki soruya katılımcıların %29'u (10 kişi) ibadet ederek ve arkadaşlarla sohbet ederek, %23'ü (8 kişi) sadece sohbet ederek vakitlerini geçirdiklerini

ifade etmişlerdir. Sonra ise yaşlıların %23'ü (8 kişi) belirli bir şey yapmadıklarını, yeme, içme, yatma, uyuma gibi olağan şeyler yaptıklarını söylemişlerdir. Katılımcıların %11'i (4 kişi) ise bahçeye çıkma, orada dolaşma ve etrafı seyretme şeklinde cevaplar vermişlerdir. Daha sonra ise bu yaşlıların %6'sı (2 kişi) kitap okuma, kaset ve radyo dinleyerek, diğer %6'sı (2 kişi) ise el işi yapma ve televizyon izleyerek vakitlerini geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Yaşlıların Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdiği

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İbadet etme ve arkadaşlarla sohbet	10	29	7	50	3	14
Sohbet etme	8	23	3	21	5	24
Belirli bir şey yok, yeme, içme, yatma, uyuma	8	23	0	--	8	38
Bahçeye çıkma, dolaşma ve etrafı seyretme	4	11	2	14	2	10
Kitap okuma, kaset ve radyo dinleme	2	6	0	--	2	10
Elişi yapma ve TV izleme	2	6	2	14	0	--
Diğer	1	3	0	--	1	5
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdelik oranların toplamda % 100'e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

Bu cevapların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında ise kadınların %50'si ibadet etme ve arkadaşlarla sohbet ederek vakit geçirirken, erkekler arasında bu oran sadece %14'tür. Erkeklerin %38'i belirli bir iş yapmadan, yeme, içme, yatma ve uyuma şeklinde boş zamanlarını değerlendirmesine rağmen, kadınlar arasında bu şekilde vakit geçiren kimse bulunmamaktadır. Kadınların %14'ü ve erkeklerinde %10'u bahçeye çıkma, dolaşma ve etrafı seyrederek boş vakitlerini geçirdiklerini belirtmişlerdir. Erkeklerin %10'u kitap okuma, kaset ve radyo dinleme şeklinde boş vakitlerini geçirirlerken, kadınlar arasında bu şekilde vakit geçiren kimse bulunma-

maktadır. Diğer taraftan da kadınların %14'ü el işi yapma ve TV. seyrederek vakit geçirirken, erkekler arasında bu şekilde vakit geçirdiğini söyleyen kimse bulunmamaktadır.

Yaşlılık hakkında ne düşündüğü sorulduğunda, buradaki katılımcıların %54'ü (19 kişi) direk ya da dolaylı olarak yaşlılık hakkında olumsuz düşüncelere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Özellikle sağlık sorunları yüzünden yaşlılığın kötü, hazmedilmesi zor ve rahatsız edici ve bir dönem olduğunu belirtmişlerdir. Birinci sıradaki kadın katılımcı (K1) "*Çocuk gibi oluyorum, hazmetmek zor.*", üçüncü sıradaki erkek katılımcı (E3) da yaşlılık

konusunda “Hiç bir şey yapamazsın, bir yere gidemezsin.” demektir. K13 yaşlılıkla ilgili olarak “Kapıya getirilecek bir şey değil ama bana geliyor işte.” demektir. Diğer taraftan yaşlıların %23’ü (8 katılımcı) ise yaşlılık hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Bunlardan E3’e göre yaşlılık “Normal bir şey, hepimiz bir gün yaşlanacağız, sağlıklı olduktan sonra bir problem yok.”, E14 ise “Her yaşın kendine göre bir güzelliği var.” demektir. E20 ise “Yaşlılık bilgi kaynağıdır.” derken, E4 “Yaşlılık iyi bir şey, bol bol dua ediyorum,

vaktim çok.” demektir. Katılımcıların%14’ü (5 kişi hepsi de erkek) ise yaşlılık hakkında hem olumlu, hem de olumsuz düşüncelere sahip olduklarını söylemişlerdir. E18’e göre “Yaşlılık zor ama kendini bulmak açısından iyi.” E24 ise yaşlılığı “Gerekli ve kaçınılmaz, yaşanılması gereken bir süreç.” olarak görmektedir. Yaşlıların %6’sında (iki kişi) yaşlılık hakkında hiç bir şey düşünmediklerini, çünkü onun hakkında bir şey düşünmenin kendilerine bir fayda sağlamadığına inanmaktadırlar.

Tablo 5. Yaşlıların Yaşlılık Hakkında Ne Düşündüğü

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Olumsuz	19	54	13	93	6	29
Olumlu	8	23	0	--	8	38
Hem olumlu hem olumsuz	5	14	0	--	5	24
Bir şey düşünmüyor çünkü bir faydası yok	2	6	0	--	2	10
Yanıt yok	1	3	1	7	0	--
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdelik oranların toplamda % 100’e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

Verilen cevapların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında, kadınların %93’ü yaşlılığa olumsuz yönden bakarken, erkekler arasında bu oran sadece %29’dur. Diğer taraftan erkeklerin %38’i yaşlılığa olumlu ve %24’ü de hem olumlu hem de olumsuz bakarken, kadınlar arasında bu seçeneklerin ikisi de katılan kimse bulunmamaktadır.

Kendileri gençken yaşlılarla ilişkileri konusunda katılımcıların %80’i (28 kişi) ilişkilerim iyiydi şeklinde yanıtlamışlardır. Bunlar arasında K1 “İyiydi, tecrübelerinden istifade ederdim”, E4 “Genç arkadaşım yoktu hep yaşlılarla konuşurdum.”, E6 “Onları severdim, seviyeli ve saygılıydım.”, E7 “Onlara iyi davranır, yardım ederdim.”, E14 “Yaşlıları

seven, sayan ve onlarla iyi ilişkileri olan biriydim.”, K15 “Yaşlıları severdim, anneme biraz baktım.”, E21 “Onlarla ilgilendim ve tecrübelerinden faydalandım.”, E25 “Sık sık sohbet eder ve onların nasihatlerini dinlerdim.” K32 “Onların bakımını yapıp, ilgisini ihmal etmedim.” şeklinde cevaplar vermişlerdir. Katılımcıların %9’u (3 kişi) ise bu soruyu iyi değildi şeklinde yanıtlamışlardır. Bunlardan E3 “Yaşlı olacağımı hiç düşünmedim, hep genç kalacağım sandım.”, E8 “Ailem gençken ölünce pek fazla yaşlılarla görüşmedim.”, E9 ise “Onlara hiç bakmadım, hiç yaşlı olacağımı düşünmedim.” şeklinde cevaplar vermişlerdir. Geri kalan %11’i (4 kişi) de bu konuda cevap vermek istememişlerdir.

Tablo 6. Yaşlıların Gençken Yaşlılarla İlişkilerinin Nasıl Olduğu

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlişkilerim iyiydi	28	80	11	79	17	81
İlişkilerim iyi değildi	3	9	0	--	3	14
Yanıt yok	4	11	3	21	1	5
Toplam	35		14		21	

Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında her iki cins içinde gençken yaşlılarla ilişkilerinin iyi olduğunu söyleyenlerin oranı genel eğilim oranıyla hemen hemen aynıdır. Diğer taraftan kendileri gençken yaşlılarla ilişkilerinin iyi olmadığını söyleyen hiç bir kadın yokken, erkekler arasında bu oran %14'dür. Bu soruya cevap vermeyen kadınların oranı %21'e çıkarken, erkekler arasında bu oran sadece %5'tir.

Günümüz gençlerinin yaşlılarla ilişkisi konusunda Denizli huzurevinde kalan yaşlıların önemli bir bölümü %51'i (18 kişi) günümüzde gençlerin yaşlılara karşı ilgili ve saygılı olduklarını söylemişlerdir. K1 "Memnunuz, bize saygılılar ve bizimle ilgileniyorlar, daima ziyarete gelenler var.", E7 "Bizimle iyiler, sıklıkla görüşmeye geliyorlar.", K12 "Ziyarete gelen gençler ilgili ve saygılı.", E21 "Gençler vefalı ve bizim gönlümüzü alıyorlar." şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Yaşlıların Günümüz Gençlerinin Yaşlılarla İlişkileri Konusunda Ne Düşündüğü

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Gençler ilgili	18	51	7	50	11	52
Gençler ilgisiz	8	23	4	29	4	19
Kısmen ilgili	5	14	1	7	4	19
Yanıt yok	4	11	2	14	2	10
Toplam	35		14		21	

Not: Yüzdeler oranların toplamda % 100'e eşit olmaması, kesirli olan puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

Katılımcıların %23'ü (8 kişi) ise gençlerin kendilerine saygısız olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcılardan E4 "Saygısız gençler geliyor, ailelerinden terbiye almamış.", E14 "Gün

geçtikçe gençlerin yaşlılara saygısı azalmakta.", K15 "Gençler ilgisiz ve hiç seven yok, burada çalışan gençler saygısız ve iyi davranmıyorlar.", K17 "Gençlerin ilgisiz olduğunu düşünüyorum, torun-

larım ziyarete gelmiyor.” diyerek yanıtlamışlardır. Yaşlıların %14’ü (5 kişi) gençlerin yaşlılarla kısmen ilgilendiklerini söylemişlerdir. Bunlardan E8 “Gençler gelmiyor ama şikayetçi değilim.”, K13 “İlgilenen de var ilgilenmeyen de ama benim çevrem gelir, gider ve ilgili.”, E16 “İlgilenen var ama ilgilenmeyen daha fazla, ziyaret edenler genelde ilgililer çünkü hediye getiriyor ve bizlerle konuşuyorlar.” E18 “İyisi de var kötüsü de, ziyaretçiler arasında hal hatır soranlar çok.”, şeklinde cevap vermişlerdir. Katılımcıların %11’i (4 kişi) ise cevap vermek istememişlerdir.

Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında ise kadınların %50’si ve erkeklerin de %52’si gençlerin yaşlılara karşı ilgili olduğu konusunda hemfikirdir. Gençlerin yaşlılara karşı ilgisiz olduğunu düşünen kadınların oranı %29 iken, erkeklerin oranı ise %19’dur. Diğer yandan gençlerin yaşlılarla kısmen ilgili olduğunu düşünen kadınların oranı %7 iken, bu oran erkekler arasında %19’u bulmaktadır.

Şu anda hayatta kendilerini en fazla mutlu eden şey konusundaki soruya yaşlıların %26’sı (9 kişi) sağlıklı olmaktan ve yaşamaktan mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. K15 “Sağlıklı olmak ve kimseye muhtaç olmamak beni mutlu ediyor.”, E25 ise “Bakımım garantili olduğu için memnun ve mutluyum.” demektedirler. Katılımcıların %20’si (7 kişi) ise ziyaretçilerinin (eş, dost ve çocuklar) gelmesi şeklinde cevaplamışlardır. E9 bu konuda “İnsanlarla, özellikle ziyaretçilerle, konuşmak beni çok mutlu ediyor.”, K12 ise “Çocuklarımın telefonla araması ve ziyarete gelmesi beni mutlu ediyor.” demektedirler. Çocuk ve torunlarının mutlu olmasını görmekten mutlu olanların oranı ise %11’dir (4 kişi). E6 “Torunlarımın başarısını görmek beni mutlu ediyor.”, K17 “Evladlarımın mutlu olması beni mutlu kılıyor.” derken, K32 “Çocuğumdan ve torunlarımdan haber almak beni mutlu ediyor.” şeklinde cevap vermişlerdir. Katılımcıların %9’u (3 kişi) iyi bir aileye sahip olma ve evine gitmenin, diğer %9’u (3 kişi) ise ilgi

Tablo 8. Yaşlıları Şu Anda En Fazla Mutlu Eden Şeyin Ne Olduğu

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sağlıklı olmak ve yaşamak	9	26	1	7	8	38
Ziyaretçilerin (eş, dost ve çocukların) gelmesi	7	20	3	21	4	19
Çocuk ve torunların mutlu ve başarılı olmasını görmek	4	11	2	14	2	10
İyi bir aileye sahip olma ve evine gitmek	3	9	2	14	1	5
İlgi görmek ve gülümsemeler	3	9	1	7	2	10
Hiç mutlu olmadım ve mutluluğu unuttum	3	9	2	14	1	5
Cevap vermeyen	2	6	2	14	0	--
Diğer	4	11	1	7	3	14
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdelik oranların toplamda % 100’e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

görmeyen ve gülümsemelerin kendilerini mutlu ettiğini ifade etmişlerdir. Diğer taraftan hiç mutlu olmadım ve mutluluğu unuttum diyenlerin oranı ise yine %9'dur (3 kişi). K11 "Mutluluğun ne olduğunu unuttum.", E16 "Hiç mutlu olmadım ne evlilikten ne de çocuk sahibi olmaktan.". K19 ise "Mutluluğu bilmiyorum, bir fikrim yok." olarak yanıtlamışlardır. Bu soruya cevap vermeyenlerin oranı %6 (2 kişi) iken, değişik cevap verenlerin oranı ise %11'dir (4 kişi).

Bu soruya verilen cevapların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında erkeklerin %38'i sağlıklı olma ve yaşamaktan mutlu olurken, kadınların sadece %7'si sağlıklı olma ve yaşamaktan mutluluklarını belirtmişlerdir. Ziyaretçilerinin gelmesi ile kadınların %20'sinin ve erkeklerin de %19'unun mutlu oldukları görülmektedir. İyi bir aileye sahip olma ve evine gitme kadınların %14'nü, erkeklerin ise sadece %5'ini mutlu etmektedir. Hiç mutlu olmadım ve mutluluğu unuttum diyen kadınların oranı da %14 iken, erkekler arasında bu oran sadece %5'tir.

Şu anda kendilerini en fazla rahatsız eden şey konusunda, katılımcıların %29'u (10 kişi) kadın ve erkek eşit oranda kendilerini rahatsız eden bir durumun olmadığını ve yaşadıkları huzurevinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %17'si (6 kişi) ise evine gidememe ve çocuklarla birlikte olamamanın kendilerini rahatsız ettiğini söylemişlerdir. E10 "Oğlum beni terk ettiği için ona küstüm.", K11 "Çocuklarımla birbirleriyle kırgın, dargın olmaları, geçinememeleri beni üzüyor." derken; K17 ise "Buranın şartları iyi ama burada bulunmak beni çok rahatsız ediyor." demektedir. Sonrasında ise kendi sağlık sorunlarının ve diğer yaşlılarla anlaşamamanın kendilerini rahatsız ettiğini bildiren katılımcıların oranı her iki grupta da %14 (5'er kişi) olarak görülmektedir. E16 bu konuda "Bu da soru mu şimdi? Gözüm görmüyor, hiç bir işimi yapamıyorum.", E4 "Sağlığım iyi değil ve arkadaşımın ben yemek yerken garip sesler çıkarması rahatsız ediyor." K12 "Sağlık problemlerim dolayısıyla tatlı yiyemiyorum ve diğer insanların davranışları beni rahatsız ediyor." şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Tablo 9. Yaşlıları Şu Anda En Fazla Rahatsız Eden Şeyin Ne Olduğu

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Rahatsız eden bir şey yok memnun	10	29	4	29	6	29
Evine gidememe ve çocuklarla birlikte olamama	6	17	4	29	2	10
Sağlık sorunları	5	14	1	7	4	19
Diğer yaşlılarla anlaşamama	5	14	1	7	4	19
İlgisizlik ve saygı görmeme	3	9	1	7	2	10
Diğer	3	9	1	7	2	10
Cevap vermeyenler	3	9	2	14	1	5
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdelik oranların toplamda %100'e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

Cinsiyete göre bakıldığında evine gidememenin ve çocuklarla birlikte olamamanın kadınların %29'unu ve erkeklerin de sadece % 10'unu rahatsız etmektedir. Hem sağlık sorunlarından dolayı hem de diğer yaşlılarla anlaşamamaktan dolayı erkeklerin %19'u ve kadınların da %14'ü rahatsız olmaktadır.

Denizli huzurevinde kalan **yaşlıların hayat-tan beklentilerini** öğrenmeye yönelik olarak bir kaç tane de beklenti sorusu sorulmuştur. Bunların başında "**Hayatta ne olsaydı sizi en fazla mutlu ederdi?**" sorusuna yaşlı katılımcıların %49'u (17 kişi) evimde çocuklarımla beraber yaşamak beni

en fazla mutlu ederdi şeklinde yanıt vermişlerdir. K15 "*Evlatlarımla beni buradan alıp götürmesi.*", E16 "*Hanım ve çocuklarla birlikte bir evde olmak.*", E27 ve K32 de "*Çocuklarımla beraber yaşamak.*", şeklinde cevap vermişlerdir. Diğer taraftan katılımcıların %23'ü (8 kişi) bu konuda bir fikri olmadığını bildirmişlerdir. Katılımcıların %9'unun (3 kişi) bu konuda bir beklentisi olmadığını, mevcut durumundan memnun olduğunu ifade etmişlerdir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında kadınların %43'ü ve erkeklerin de %52'si evinde çocuklarıyla beraber yaşamının kendilerini en fazla mutlu edeceğini belirtirken; kadınların %29'u ve erkeklerin de %19'u bu konuda bir fikri olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 10. Yaşlıları Hayatta Neyin Olmasının Mutlu Ettiği

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evimde çocuklarımla beraber yaşamak	17	49	6	43	11	52
Durumumdan memnunum	3	9	1	7	2	10
Eğitimimi sonuna kadar tamamlayabilmek	2	6	1	7	1	5
Çalışabilmek	2	6	0	--	2	10
Bir fikri yok	8	23	4	29	4	19
Diğer	3	9	2	14	1	5
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdeler oranların toplamda % 100'e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

Hayatta neyin olmasının yaşlıları en fazla üzeceği sorusuna yaşlıların %23'ü (8 kişi) evlatlarını ve torunlarını görememenin kendilerini en fazla üzecek şey olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda E24 "*Torunlarımı görememek ve çocuklardan uzak olmak.*", E27 "*Evlatlarımdan ve torunlarımdan ayrı kalmak.*" beni en fazla üzdi şeklinde cevap vermişlerdir. Katılımcıların %17'si de (6 kişi) hayatlarında üzülecek bir şey görmediklerini ifade etmiş-

lerdir. Sonrasında ise katılımcıların %11'i (4 kişi) ağır hasta olmanın ve huzurevinde ölmenin kendilerini en fazla üzecek şey olduğunu söylemişlerdir. K34 "*İş yapamayacak derecede hasta olmam.*" ve E22 "*Burada ömrümü tamamlamam.*" beni en fazla üzen şey diye yanıtlamışlardır. Arkasından yaşlıların %9'u da (3 kişi) evlat acısının kendilerini en fazla üzecek şey olarak belirtmişlerdir.

Tablo 11. Hayatta Neyin Olmasının Yaşlıları En Fazla Üzeceği

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evlatlarını ve torunlarını görememek	8	23	5	36	3	14
Üzülecek bir şey görmüyor	6	17	1	7	5	24
Ağır hasta olmak ve burada ölmek	4	11	2	14	2	10
Evlat acısı	3	9	0	--	3	14
Bir fikri yok	8	23	4	29	4	19
Diğer	6	17	2	14	4	19
Toplam	35		14		21	

Bu yanıtların cinsiyete göre dağılımına baktığımızda evlatlarını ve torunlarını görememenin kendilerini üzecek en kötü olay olarak gören kadınların oranı %36 iken bu oran erkeklerde %14'e düşmektedir. Kadınların %7'si ve erkeklerin de %24'ü ise hayatta üzülecek bir şey olmadığını düşünüyorlar. Diğer taraftan kadınların %14'ü ve erkeklerin de %10'u ağır hasta olmanın ve huzurevinde ölmenin kendilerini en fazla üzecek şey olduğunu ifade etmişlerdir.

Yaşamlarının bundan sonraki bölümünde ne yapmak istedikleri sorusuna yaşlıların %34'ünün (12 kişi) cevabı burada ömrünü tamamlamak istiyorum şeklindedir. E4 "Rahat rahat Allahımın canımı almasını bekliyorum.", E5 "Bu yaştan sonra ölümü bekliyorum.", E8 "Yatıyoruz, kalkıyoruz başka

bir işimiz yok, ölümü bekliyoruz." K15 "Ne yapayım, Allahımın emanetini almasını bekliyorum.", K25 "Ömrünün sonuna kadar burada kalacağım." ve K32 "Burada ömrümü tamamlayacağım." şeklinde yanıtlamışlardır. Burada yaşamaya devam etmek şeklinde cevap verenlerin oranı ise %20'dir (7 kişi), bunlardan K1 "Burada rahat ve sağlıklı yaşamak istiyorum.", K9 "Burada kalacağım, sağlığım iyi, yemekler iyi." derken, K27 "Burada huzurlu bir şekilde yaşamımı geçirmek istiyorum." diye cevap vermişlerdir. Bu konuda bir fikri olmayan katılımcıların oranı da %23 (8 kişi) olarak görülmektedir. Sonrasında ise %14 oranla (5 kişi) hiç bir şey yapmak istemeyenler grubu gelmektedir; bunlar arasında K6 "Hiç bir şey yok, hedefimi kaybettim, kaderim böyle çekeceğim." şeklinde cevaplamıştır.

Tablo 12: Yaşlıların Yaşamının Bundan Sonraki Bölümünde Ne Yapmak İstedikleri

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Burada ömrünü tamamlamak	12	34	4	29	8	38
Burada yaşamaya devam etmek	7	20	1	7	6	29
Bir şey yapmak istemeyen	5	14	3	21	2	10
Evine gitmek	2	6	2	14	0	--
Bir fikri yok	8	23	3	21	5	24
Diğer	1	3	1	7	0	--
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdeler oranların toplamda % 100'e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

Verilen yanıtlar cinsiyete göre analiz edildiğinde kadınların %29'una karşılık erkeklerin %38'i huzurevinde ömrünü tamamlamayı beklemektedir. Katılımcılardan huzur evinde yaşamaya devam etmek isteyenler arasında kadınların oranı %7 iken bu oran erkekler arasında %29 olarak görülmektedir. Kadınların %21'i erkelerin ise sadece %10'u bir şey yapmak istemiyor. Diğer taraftan kadınların %14'ü evine gitmek isterken erkekler arasında eve gitmek isteyen kimse gözüküyor.

Yaşadığı huzurevinde neyin olması halinde daha rahat edeceği konusunda, yaşlıların büyük çoğunluğu %71'i (25 kişi) huzurevinde yaşamaktan memnun olduklarını herhangi bir şeye ihtiyaç duymadıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda E11 "Bir isteğim yok, buradan memnunuz, beni buradan götürseler bile gitmem çünkü canım sıkılır, gücüm kuvvetim de yok, usandım yaşamaktan.", K14 "Bundan daha fazla rahat olsaydı huzur bozulurdu, bu yüzden mutlu ve rahatım.", E16 "Burada

çok memnunuz bize her şey veriyorlar, yemek, giysi, kalacak yer, iğne, ilaç daha ne olsun, her imkan var.", E18 "Burada rahatımız, bakımımız iyi ve bize karşı ilgilerden memnunuz, personel ve diğer arkadaşlarla ilişkilerimiz de güzel, bundan daha rahat olunmaz.", E20 ise "Burada imkanlar iyi, et-siz yemek yok ve kapımızın önünde ambülans var, sizin evinizin önünde var mı?" şeklinde memnun olduklarını belirten cevaplar vermişlerdir.

Sonrasında ise odadaki kişi sayısının azaltılması, bir çay ocağının olması ve yemeklerin daha düzenli olmasının kendilerini huzur evinde daha rahat ettireceğini söyleyen katılımcıların oranı her üç grupta da %6 (2 kişi) olarak görülmektedir. Bir katılımcı da E26 "Çeşitli kursların düzenlenmesi eli ayağı tutanlara çalışma imkanı sağlar ve gelir getirebilir, aynı zamanda sağlığı yerinde olanlar için de çeşitli spor aktivitelerinin yapılması iyi olurdu." şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Tablo 13. Yaşlıların Yaşadığı Huzurevinde Neyin Olması Halinde Daha Rahat Edeceği

	Genel		Kadın		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Memnun her hangi bir isteği yok	25	71	7	50	18	86
Odadaki kişi sayılarının azaltılması	2	6	1	7	1	5
Bir çay ocağının olması	2	6	0	--	2	10
Yemeklerin daha düzenli olması	2	6	2	14	0	--
Bir fikri yok	1	3	1	7	0	--
Diğer	3	9	3	21	0	--
Toplam	35		14		21	

Not: Bazı yüzdelik oranların toplamda % 100'e eşit olmaması, kesirli puanların en yakın tam puana yuvarlanmasından dolayıdır.

Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında kadınların %50'si erkeklerin ise %86'sı huzurevinden memnun olduklarını ve herhangi bir istekleri olmadığını belirtmişlerdir. Bir çay ocağı olmasını isteyenlerin oranı erkekler arasında %10 iken kadınlar arasında böyle bir isteği olan kimse yoktur. Diğer taraftan yemeklerin daha düzgün olmasını isteyen kadınların oranı %14 iken erkekler arasında böyle bir isteği olan yoktur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Denizli il merkezinde devlete bağlı huzurevinde kalan 63 kimsesiz ve yardıma muhtaç yaşlıdan, araştırmaya katılmayı kabul eden 35 katılımcının mevcut durumları, hayata bakış açıları ve gelecekle ilgili beklentileri, kendileriyle yapılan yüz yüze görüşme yoluyla ortaya konmaya çalışıldı. Huzurevinde kalan yaşlılar sosyodemografik özelliklerine göre analiz edildiğinde, katılımcıların yaşları 60 ile 83 arasında değişmekte olup ortalama yaş 71.1'dir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında kadınlar 60-64 yaş grubunda erkeklerden daha fazla görülürken, erkeklerde 80 ve ileri yaşlarda kadınlardan daha fazla görülmektedir. Bu da erkeklerin genç yaşlarda huzurevinde kalmayı pek tercih etmezken, kadınların erken yaşlarda da huzurevinde kalmayı tercih ettiklerini göstermektedir. Mesleklere göre dağılıma bakıldığında kadınlar arasında ev hanımı olanların oranı oldukça yüksek iken, erkekler arasında da çiftçi ve çoban olanların ilk sırada, ardından ise serbest meslek sahibi olanlar gelmektedir. Eğitim durumlarına bakıldığında katılımcıların yarıdan fazlasının hiç eğitim almadığı, eğitim alanların da çoğunlukla ilkokul mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan katılımcılar arasında kadınların yarısına yakını kendine ait bir gelire ve bir sosyal güvenceye sahipken, bu oran erkekler arasında çok daha düşük görülmektedir. Buradan kadınların geleceğe yönelik yaşamlarıyla ilgili olarak erkeklerle göre daha tedbirli oldukları sonucu çıkmaktadır.

Huzurevine gelmeden önce yaşlıların önemli bir bölümü kendi evlerinde kalırken, arkasından çocuklarının yanında kalanlar gelmektedir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında kadınların üçte ikisinden fazlası, erkeklerin de yarıdan biraz fazlası kendi evinde kalırken, ikinci sırada cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin çocuklarının yanında kalanlar gelmektedir. Sonuçta burada kalan yaşlıların çoğunluğunun buraya gelmeden önce kendi evlerinde kaldıkları, sonrasında evde kalma şansları olmadığı durumlarda ise başka yerlere gitmeden buraya geldikleri ya da yakın ve tanıdıkları vasıtasıyla buraya yönlendirildikleri görülmektedir.

Sahip olunan çocuk sayılarına göre bakıldığında katılımcılar arasında ilk iki sırayı hem tek çocuğa sahip olanlar, hem de dörtten fazla çocuğa sahip olanlar almaktadır. Hiç çocuğu olmayanlar ise arkadan gelmektedir. Bu oranlar cinsiyete göre bir farklılık göstermemektedir. Çocukların ziyaret sıklığı konusunda hiç ziyaret edilmeyen yaşlılar ilk sırada yer alırken, arkasından ara sıra ziyaret edilenler, sonrasında da yılda bir ziyaret edilenler gelmektedir. Araştırmaya katılan yaşlıların çocuklarının kendilerini ya hiç ziyaret etmediklerini ya da senede bir defa ziyaret ettiklerini söyleyenlerin oranı cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin yaklaşık %57 civarındadır. Her gün çocuklarını görmenin özlem ve hayalini kuran yaşlıların senede bir defa ziyaret edilmesi, daha da önemlisi, hiç ziyaret edilmemesi, kendilerini değersiz, önemsiz ve unutulmuş hissetmelerine sonra da hayata küsmelerine yol açmaktadır.

Hayata bakış açılarını anlama konusunda "İmkanınız olsaydı şu anda nerede yaşamak isterdiniz?" sorusuna, katılımcıların yarıdan biraz fazlası kendi evinde yaşamak istediğini belirtirken, ardından yine huzurevinde kalmak istediklerini söylemişlerdir. Sonuçta yaşlıların kendi sahip oldukları evlerde yaşamaya en yakın alternatif olarak huzurevlerini göstertmeleri, onların hayatında

bu huzurevinin ne kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Huzurevini tercih etme nedeni olarak, katılımcıların yarısından çoğu mecburiyetten, sonrasında kendi istekleriyle, ardından da çocuklarının tavsiyesi üzerine tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Mecburiyetten huzurevinde kalma konusunda erkeklerin oranı kadınların oranından oldukça yüksek iken, çocukların tavsiyesi üzerine huzurevinde kalmayı tercih edenlerin tümü kadınlardan oluşmaktadır. Bu durum yaşlılar için huzurevinde kalmanın dışında, daha iyi başka bir seçenekleri olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri konusundaki soruya katılımcılar en sık olarak ibadet ettiklerini ve arkadaşlarla sohbet ettiklerini söylerken, bu oran kadınlar arasında çok daha yüksektir. Yaşlı katılımcıların ikinci sırada sadece sohbet ederek vakitlerini geçirdiklerini ifade ederken, üçüncü sırada ise (hepside erkek), belirli bir şey yapmadıklarını, yemek, içmek, yatmak, uyumak gibi olağan şeyler yaptıklarını söylemişlerdir. Dördüncü sırada, katılımcılar bahçeye çıkmak, orada dolaşmak ve etrafı seyretmek şeklinde cevaplar vermişlerdir. Daha sonra ise bu yaşlıların kitap okuyarak, kaset ve radyo dinleyerek, diğer bir kısmı da el işi yaparak ve televizyon izleyerek vakitlerini geçirdiklerini belirtmişlerdir. Burada kalan yaşlıların günlük ibadet etme ve arkadaşlarla sohbetin yanında günlük yaşamlarını devam ettirmek için yeme, içme, yatma ve uyumanın dışında pek bir şey yapmadıkları görülmektedir. Bu durumda yaşlıların büyük bir çoğunluğu yaşama dönük üretici bir şey yapmadıkları, kendi hayatlarını zenginleştirecek etkinliklere katılmadıkları, sonuçta da geri çekildikleri görülmektedir. Bu sonuç yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan rol kayıplarının bireyin ailesine, mesleğine ve topluma ait oluşluğunu negatif yönde etkilediğini, yaşlıdan beklenenlerin yaşlıları "rolsüzlük" rollerine, toplumsal yönden kaybolan statülerine uyum sağlamayı güdülemediğini savunan **rol bırakma teorisini** (Şahin, 2000) desteklemektedir.

Yaşlıların yaşlılık hakkındaki düşünceleri analiz edildiğinde, yaşlıların yarısından fazlası direk ya da dolaylı olarak yaşlılık hakkında olumsuz düşüncelere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç Bilir'in (2004: 25) yaşlılar üzerine yaptığı bir araştırmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Özellikle sağlık sorunları yüzünden yaşlılığın kötü, hazmedilmesi zor ve rahatsız edici bir dönem olduğunu ifade etmişlerdir. Arkasından yaşlılığa yönelik olumlu görüş bildiren katılımcılar gelmektedir, bu konuda erkeklerin kadınlara göre daha fazla olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Sonrasında ise hem olumlu hem de olumsuz görüş bildirenler yer alırken, erkekler arasında bu oran daha yüksektir. Bu iki grup içinde hiç bir kadının olmaması, kadınların erkeklere göre yaşlılığa çok daha fazla olumsuz baktığını ortaya çıkarmaktadır. Diğer taraftan erkeklerin ise direk ya da dolaylı olarak, yaşlılığın yaşamın bir parçası olduğu, yaşanılması gerektiği ve her yaşın kendine göre bir güzelliği olduğunu düşünürlerken mevcut durumu daha kolay kabul ettikleri görülmektedir.

Yaşlıların kendileri gençken yaşlılarla ilişkileri konusunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğu yaşlılarla ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmişlerdir. Diğer taraftan, yaşlıların günümüz gençlerinin yaşlılarla ilişkisi konusunda, yaşlıların yarısından biraz fazlası günümüzde gençlerin yaşlılara karşı ilgili ve saygılı olduklarını belirtirken, ardından ilgisiz olduklarını ifade edenler, sonrasında ise kısmen ilgili olduklarını söyleyenler gelmektedir. Bu konudaki görüşlerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında cinsler arasında önemli bir farklılık görülmemektedir. Bu durumda yaşlıların önemli bir çoğunluğunun günümüz gençlerinin kendilerine yönelik tutum ve davranışlarının olumlu olduğunu belirtmeleri, bu gençlerin önemli bir oranının yaşlılara karşı gerekli ilgi ve alakayı gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bu tür tutum ve davranışlara sahip olan gençlerimizin toplumumuzun geleceği açısından da önemli bir sosyal sermaye olacağına işaret etmektedir.

Yaşlıları şu anda en fazla mutlu eden şeyin ne olduğu analiz edildiğinde, yaşlıları mutlu eden ilk sıradaki şeyin sağlıklı olmak ve yaşamak olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır, bu oran erkekler arasında daha da yüksektir. Bu durumda sağlıklı olmanın ve yaşamının erkekleri kadınlara göre daha fazla mutlu ettiğini göstermektedir. Bu sonuç Emiroğlunun (1995) yaptığı çalışmada kendini sağlıklı hissedenen yaşlının çevresine daha iyi uyum sağladığı konusundaki bulguları da desteklemektedir. İkinci sırada, katılımcıların kendilerini yakınlarının (eş, dost ve çocuklar) ziyaret etmesinin, üçüncü sırada da yaşlıların çocuk ve torunlarını mutlu olarak görmenin kendilerini en fazla mutlu eden şey olarak belirtmektedir. Yaşlı katılımcıların sağlıklı bir yaşama sahip olmaktan sonra, kendilerini en fazla mutlu eden şeyin yakınlarının kendilerini ziyaret etmesi olarak ifade etmesi, onların bu tür görüşmelere ne kadar ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Diğer taraftan başka bir mutluluk kaynağı olarak da çocuk ve torunlarının yüzünü görmese bile, onların başarılı olmalarını duymalarının kendilerini mutlu eden şey olarak görmeleri, onların kendi çocukları ve torunları ile ne kadar bütünleştiğinin bir göstergesidir.

Yaşlı katılımcılar şu anda kendilerini en fazla rahatsız eden şey konusunda, ilk sırada, kendilerini rahatsız eden bir durumun olmadığını ve yaşadıkları huzurevinden memnun olduklarını (kadın ve erkek eşit oranda) ifade etmişlerdir. Sonrasında ise katılımcıların evine gidememe ve çocuklarla birlikte olamamanın kendilerini rahatsız ettiğini söylerken, bu oran kadınlar arasında erkeklere göre daha da yükselmektedir. Devamında sağlık sorunları ve diğer yaşlılarla anlaşamamaktan dolayı rahatsız olan katılımcılar gelmekte iken, bu oran erkekler arasında kadınlara göre daha yüksek görülmektedir. Sonuç olarak burada kalan yaşlıların direkt ya da dolaylı olarak huzurevinin şartlarından ve imkanlarından memnun olduğunu ifade etmesine rağmen, huzurevinde bulunmaktan ise çok rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Hayatta neyin olması kendilerini en fazla mutlu ederdi sorusuna, yaşlı katılımcıların yarıya yakını evimde çocuklarımla beraber yaşamak beni en fazla mutlu ederdi şeklinde yanıt vermişlerdir, bu oran erkekler arasında daha da yüksek görülmektedir. Yani burada kalan yaşlıları hayatta mutlu edecek en önemli şeyin çocuklarıyla birlikte yaşamak arzusu olduğu ortaya çıkmaktadır. Ardından bu konuda her hangi bir fikri olmadığını ifade eden katılımcılar gelmektedir, kadınlar arasında bu oran daha da yüksek görünmektedir. Bu durum yaşlı katılımcıların kendilerini hayatta mutlu edebilecek her hangi bir beklentiye sahip olmadığını ortaya koyuyor. Hayattan her hangi bir beklentisi ve umdu olmayan kişilerin hayata bağlanması ve sonraki yaşamında mutlu olması pek mümkün değildir.

Yaşlılar hayatta neyin olması kendilerini en fazla üzderdi sorusuna, ilk iki sırada evlatlarını ve torunlarını görememenin kendilerini en fazla üzecek şey olduğunu belirten katılımcılar ile bu konuda bir fikri olmadığını belirten katılımcılar yer almaktadır. Ardından üzülecek bir şey görmediklerini ifade edenler, sonrasında da ağır hasta olmanın ve huzurevinde ölmenin kendilerini en fazla üzecek şey olduğunu söyleyenler gelmektedir. Kadınların arasında evlatlarını ve torunlarını görememe, ağır hasta olmak ve burada ölmek, bu konuda bir fikir belirtmeye öne çıkarken, erkekler arasında da hayatta üzülecek bir şeyin olmadığını söyleyenler ile evlat acısının kendilerini en fazla üzecek şey olduğunu söyleyenler öne çıkmaktadır. Bu durumda hayatta kendilerini üzecek en önemli şeyin evlatlarını ve torunlarını görememek olduğunu söyleyen yaşlılar kadar, bu konuda her hangi bir düşüncesi olmadığını belirtenlerin bulunması, burada kalan yaşlıların önemli bir bölümünün hayatta kendilerini şu anki durumdan daha fazla üzecek başka bir durum görmediklerini ortaya koymaktadır.

Yaşamlarının bundan sonraki bölümünde ne yapmak istedikleri konusunda, yaşlıların ilk sıra-

da kaldıkları huzurevinde ömürlerini tamamlamak istedikleri ortaya çıkmıştır. İkinci sırada bu konuda bir fikri olmayanlar yer almaktadır. Sonrasında burada yaşamaya devam etmek isteyenler, ardından ise bir şey yapmak istemeyenler gelmektedir. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında ise bir şey yapmak istemeyenler arasında kadınlar erkeklerden daha yüksek oranda görülürken; diğer üç alanda erkekler kadınlardan daha yüksek oranda görülmektedir. Sonuç olarak bu huzurevinde kalan yaşlıların içinde bulunduğu koşullara göre sadece kendilerine verilenlere razı oldukları ve hayatın bundan sonraki bölümünde aktif olarak ne bir şey değiştirmek istediklerini ne de başkalarından bir değişiklik bekledikleri görülmektedir. Bu sonuç yaşlılığı, toplumdaki yavaş yavaş geri çekilme süreci olarak gören ve onların fiziksel etkinlikleri azalırken toplumsal olarak da bir uzaklaşma yaşadığını ve kendi iç dünyalarına çekildiğini, edilgen oldukları için yeni roller yüklenemediklerini ve daha da yalnızlığa gömüldüğünü savunan **ilişki kesme teorisini** (Fortinash ve Holoday-Worret, 1999; Savaşır, 1999) desteklemektedir. Diğer taraftan yaşlılığı belirleyen toplumsal etkileşim azlığının toplumun yaşlı bireyden elini çekmesinin bir sonucu olarak gören (Onur, 1997: 307) ve aktif olan yaşlıların aktif olmayan yaşlılara göre hayata daha iyi uyum sağladıklarını ve hayattan daha çok tatmin olduklarını savunan **etkinlik teorisini** de (Hooyman ve Kiyak, 1999: 232; Kelly ve diğ., 1987) kısmen desteklemektedir, çünkü sosyal etkinlikler yaşlıların toplumla bütünleşmesine katkı sağlamaktadır.

Yaşanılan huzurevinde ne olsaydı daha rahat ederdi konusunda, katılımcıların çoğunluğu huzurevinde yaşamaktan memnun olduklarını herhangi bir şeye ihtiyaç duymadıklarını ifade ederken, bu oran erkekler arasında daha da yüksek görülmektedir. Bu sonuç İçli'nin (2004) yaşlılar üzerine yapmış olduğu araştırmanın bulgularıyla da paralellik göstermektedir. Sonrasında üç istek aynı oranda dile getirilmektedir, bunlardan biri

odadaki kişi sayısının azaltılması ki cinsiyete göre bir farklılık gözüküyor, ikincisi bir çay ocağının olmasını isteyenler, bu grubun tümü erkeklerden oluşurken, üçüncü olarak yemeklerin daha düzgün olmasını isteyenler, bu grup da sadece kadınlardan oluşmaktadır.

Genel sonuç olarak, Denizli huzurevinde kalan yaşlıların büyük bir çoğunluğunun huzurevinin sağladığı kurumsal hizmet ve imkanlardan memnun oldukları ve kurumdan fazla bir beklentilerinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan ise yaşlı olmanın ve sağlıklarının bozulmasının yaşlıları en fazla rahatsız eden şey olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yakınlarının kendilerini hiç ziyaret etmemesi ya da çok az ziyaret etmesi ve yakınlarından yeterince haber alamaması da yaşlıları üzen en önemli şeyler olarak ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, huzurevinin yaşlılara yönelik olarak kendine düşen kurumsal görevini başarılı bir şekilde yerine getirdiği görülmektedir. Ancak, yaşlanmaktan ve hasta olmaktan doğan sorunlar bir yana bırakılırsa, yaşlıların sosyal çevresinin (özellikle yakınlarının) kendine yönelik beklentilerini yerine getirmede önemli eksiklikleri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

5. ÖNERİLER

Denizli huzurevinde kalan yaşlıların temel ihtiyaçlarının kurum tarafından yeteri kadar karşılanmasına rağmen, yaşlıların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının toplum tarafından yeterince karşılanmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu huzurevi yaşlıların temel ihtiyaçlarını karşılaması açısından önemli model olarak görülmesine rağmen, yaşlıların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olarak daha da geliştirilmesi gerekiyor. Bunun için yıl içinde belli zamanlarda çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenebilir.

Yaşlıların kurumdan bir ihtiyacı olmamasına rağmen başta kendi ailesi ve yakınları olmak üzere

re toplumdaki önemli beklentileri olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun için yaşlıların ihtiyaç duyduğu saygı, sevgi ve ilginin gösterilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekiyor. Eğer uygunsa kurumda çalışan bir yetkili personel burada kalan yaşlıların yakınlarına telefonla ulaşarak uygun bir zamanda yaşlıları ziyaret etmeleri için iletişime geçebilir.

Yaşlıları en fazla üzen şeyin eş dost ve çocuklarının kendilerini ya hiç ziyaret etmemeleri ya da çok az ziyaret etmeleridir. Eğer imkanı varsa bu yakınların kendilerini ziyaret etmesini beklemek yerine huzurevinde kalan yaşlıların bu yakınlarını

belli zamanlarda kendilerinin ziyarete gitmesi sağlanabilir.

Huzurevinde kalan yaşlıların huzurevinin maddi koşullarından memnun oldukları, fakat huzurevinde bulunmaktan rahatsız oldukları ortaya çıkmıştır. Bunun giderilmesi için kurum içinde yaşlıların sosyalizasyon sürecinden geçirilerek huzurevinde yaşamanın insanı rencide edecek bir durum olmadığı, buranın da bir aile, bir yuva olarak kabul edilmesi gerektiği, burada kalan yaşlı insanların da değerli olduğu yaşlı katılımcılara uygun bir şekilde açıklanarak benimsetilmeye çalışılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bilir, Nazmi (2004). "Yaşlılık ve Halk Sağlığı", Yaşlılık Gerçeği, Ankara: H.Ü. GEBAM, ss. 11-27.
- Büyükcoşkun, Afet. (1990), Bireylerin Sorunları ve Bakım Gereksinmelerinin Saptanması, Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Danış, M. Z. (2007). "**Yaşlılık, Yoksulluk ve Yalnızlık.**" Bağlı Olduğu Adres: http://www.gebam.hacettepe.edu.tr/sosyal_boyut/yaslilik_yoksuluk_yanlizlik.pdf. (Erişim: 13.12.2009)
- Demirsoy, Ali, Nihat Bozcuk. (1997) "Ölümün Evrensel Öyküsü" Geriatri I., (Ed: Y. Gökçe Kutsal, M Çakmakçı ve S. Ünal).
- DİE. (1995). *Türkiye Nüfusu, 1923-1994, Demografik Yapısı ve Gelişmesi 21. Yüzyıl Ortasına Kadar Projeksiyonlar*. Ankara: T.C Başbakanlık DİE Yayını.
- DİE. (2003). *2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*. Ankara: T.C Başbakanlık DİE Yayını, No: 2759.
- DPT. (2006). *Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı*. (1. Baskı), Ankara: DPT yayını.
- Durgun, Bülent. (1999). *Yaşlılık ve Yaşlılara Sunulan Hizmetler*. İstanbul: Belbim A.Ş. No: 8.
- Emiroğlu, Vedia. (1989). *Yaşlılık ve Yaşlıların Sosyal Uyumu*. Ankara: Başkan Yayınevi.----- (1992). "Sosyal-Kültürel Yönleri ile Sağlıklı Yaşlanma", Ankara: Uluslararası Hemşireler Birliği Teması Sempozyum Kitabı.
- Emiroğlu, Vedia. (1995). *Yaşlılık ve Yaşlıların Sosyal Uyumu*. Ankara.
- Erdil, F. (2004). "Yaşlıların Evde Bakımı." Sağlıklı ve Başarılı Yaşlanma, Ankara: H.Ü. Geriatrik Bilimler Araştırma Merkezi Yayını, ss.78-84.

- Fortinash, K.M. ve Holoday-VVorret P.A. (1999). *Psychiatric Mental Health Nursing*. St.Louis, Mosby Inc.
- Ergün, U. G. Ö., Bozdemir N., Uğuz, Ş., Güzel, R., Burgut, R., Saatçi, E. ve Akpınar, E. (2003). "Adana Huzurevi'nde Yaşayan Yaşlılar İle Aile Hekimliği Polikliniği'ne Başvuran Yaşlıların Medikososyal Özelliklerinin Değerlendirilmesi.", Türk Geriatri Dergisi: Cilt 6, Sayı 3, ss. 89-94.
- Feldman, S.R. (1985). *Social Psychology: Theories, Research, and Applications*. Mc. Graw-Hill Book, Company.
- Gitmez, K. Ş. (2000). "Yaşlıların Farklı Kentsel Koşullarda Yaşam Uyumları, Eğilimleri, Tutum ve Davranışları." (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi.
- Gökçe-Kutsal, Y. (2006). "Yaşlanan Dünyanın Yaşlanan İnsanları", 65 Yaş üzeri yaşam rehberi, (1. baskı), içinde, İstanbul: Meditime Ltd. Şti. yayını: 36-42.
- Gutman, G. (2005). "Global Aging", 1st International Care Congress (2-8 May 2005), İstanbul: Princess Hotel.
- Güler, Çağatay. (1997), "Toplum Sağlığı Sorunu Olarak Yaşlılık", Geriatri I., (Ed: Y. Gökçe Kutsal, M Çakmakçı ve S. Ünal).
- Hooyman, N. and Kiyak, H. (1999). *Social Gerontology: A Multidisciplinary Perspective. (5th edition)* Boston: Allyn & Bacon Inc., USA.
- HÜNEE. (1998). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara. Measure DHS+, Macro International Inc.
- İçli, Gönül. (2004). "Huzurevinde Kalan Yaşlılar Üzerine Bir Araştırma." Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, ss. 5-24.
- Karaağaoğlu, Ergun ve Jale Karakaya (2004). "Genel Bilgiler", Yaşlılık Gerçeği, Ankara: GEBAM, ss. 1-10.
- Kelly, J. R. ve diğ. (1987). "Later-Life Satisfaction: Does Leisure Contribute?" Leisure Sciences, 9, p.189-200.
- Kılıççı, Yedigâr (1988). "Yaşlılığın Uyum Sorunları", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 3, ss. 41-45.
- Maggi, S. ve Steel, K. (1996). "Planning home care services: which data do we need?", Archives of Gerontology and Geriatrics, 22-23, (8), 493-498.
- Onat, Ü. (2002). "Sosyal Politikalar Açısından Yaşlılık." Gökçe-Kutsal, Y. (Ed.), Geriatri 2002 Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Geriatrik Bilimler Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, ss. 266-276.
- Onur, Bekir. (1991). Gelişim Psikolojisi. İkinci Baskı, Ankara: Verso Yayıncılık.----- (1997). Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm. Ankara: V Yayını.
- Ryan, J.W. (1999). Communicating with older adults. Interpersonal Relationships Professional Communication Skills for Nurses, 3th edition, E. Arnold ve KU.Boggs (Ed), Philadelphia, W.B. Saunders Company, 430-444.
- Savaşır, Işık. (1999). Yaşlılık Sağlık Psikolojisi. (Ed: Ü. Akyayüz), Ankara: Türk Psikologları Derneği Yayınları, No: 19.
- Stuart, G.V. and Sundeen, S. (1987). *Principles and Practice of Psychiatric Nursing*. St, Louis, The O.V. Company.
- Şahin, F.(2000). "Rol Teorisi Açısından Yaşlılık", Antropoloji ve Yaşlılık, G. Erkan, V. Işıkhân (Ed), H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayın No: 006, Ankara, 136-142.
- Seviğ, Ümit. E. (1992), "Sağlıklı Yaşlanmada Temel Sağlık Alışkanlıklarının Kazandırılmasının Önemi", Sağlıklı Yaşlanma Sempozyumu Kitabı, Ankara: SHÇEK. Basımevi.

- Tatar, M (2002). "Geriartri Merkezlerinin Örgütlenmesi." *Geriatrı*, YG. Kutsal (Ed), Hacettepe Üniversitesi Geriatrik Bilimler Araştırma ve Uygulama Merkezi-281-287.
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2005). Yaşlı ve Aile İlişkileri: Ankara Örneği, (Haz: Aylin Görgün Baran), Ankara.
- TNSA. (2004). 2003. *Ön rapor*, H.Ü Nüfus Etütleri Enstitüsü ve T.C Sağlık Bakanlığı Aile Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü ortak yayını, Ankara.
- Tufan, A. B. (2001). "Elderly in Turkey", Karataş, K., Arıkan, Ç. (Ed), *İnsani Gelişme ve Sosyal Hizmet: Prof.Dr.Nesrin Koşar'a Armağan*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Yayını: 286-290.
- Yardımcı, Emel. (1995). İstanbul'da Yaşayan Yaşlı Öğretmenlerin Sağlık Sorunlarının Günlük Yaşam Aktiviteleri ve Aletle Günlük Yaşama Aktiviteleri İlişkisi. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi, İstanbul: İ.Ü. Tıp Fakültesi.
- Zanden, J.W.V. (1998). *Later Adulthood: Physical and cognitive development, Human Development*. Sixth edition. New York, The McGraw-Hill Companies Ins, 519-547.